

Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniam

III–IV gimnazijos klasės

Šalies etapas

2020 m.

ATSAKYMAI

I UŽDUOTIS

1. a) A. Čechovas, „Žmogus futliare“, b) H. Hesė „Stepių vilkas“, c) I. Šėinius, „Kuprelis“.
2. Atsakymai gali būti įvairūs. Čechovo apsakymo literatūriniam vaizdavimui būdinga buitinė satyra, Hesės kūriniiui – filosofiskumas, Šėiniaus kūriniiui – pojūčių, jausmų fiksavimas.

II UŽDUOTIS

Baltų gentis	Kita šios baltų genties dalis gyveno dabartinės Latvijos teritorijoje	Gyvenamųjų vietų vardai
Jotvingiai	NE	Seinai, Veisiejai
Sėliai	TAIP	Dusetos, Svėdasai
Žiemgaliai	TAIP	Žagarė, Žėimelis

III UŽDUOTIS

1. Atsakymai gali būti įvairūs. Eilėraštyje poetizuojama lietuvių kultūroje gyva pagoniškosios ir krikščioniškosios tradicijos vienovė, šių tradicijų persipynimas, išreiškiamas kryžkelės, kurioje susitinka du dievai (Dievas ir Dievulis), įvaizdžiu. Liaudies kultūros tradicijoje kryžkelėse buvo statomi koplytstulpiai, kurių architektūroje jungiasi pagoniškojo ir krikščioniškojo meno bei kulto elementai. Eilėraščio pagrindą sudaro tiek pagonybėje, tiek krikščionybėje sakralias reikšmes turintys simboliai (duona, vanduo, akmuo), reprezentuojantys vientisą prasminį lauką.
2. Evangeliniai Kristaus žodžiai „valgykite ir gerkite.“
3. „Žėimininkų“ kartai, kuri taip vadinama nuo 1951 m. JAV išleistos lietuvių poezijos antologijos Žėimė (redaktorius Jonas Bradūnas). Šią kartą vienija tiek jos kūrėjų biografines, tiek intelektualines patirtys. Jos atstovai brendo tarpukario nepriklausomoje Lietuvoje, kaip kūrėjai susiformavo XX a. ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje patyrę Vakarų kultūros ir filosofijos įtaką, o netrukus daugelį jų suvienijo egzodo patirtis ir tėvynės praradimas.

IV UŽDUOTIS

Sakiniai ar teksto atkarpos, kur vartojama naujažodžių	Naujažodis	Naujažodžio reikšmė
Trumpaamžių mažai ir vidutiniškai radioaktyvių atliekų dėjimas į paviršinius atliekynus yra visuotinai pripažintas ir naudojamas daugelyje valstybių. Paviršinis atliekynas – tai žemės paviršiuje įrengti gelžbetonio rūšiai, kuriuose sudėtos pakuotės su radioaktyviosiomis atliekomis, uždengti daugiasluoksniu, atspariu aplinkos poveikiui, apdangalu.	atliekynas	atliekų (radioaktyviųjų) kaupimo, tvarkymo ir nuolatinio saugojimo įrenginys
Palyginimui dar pateiksiu žinomo rusų poeto ir vertėjo Samuilo Maršako šio soneto vertimo daiktavardyną: krūtinė, širdis, kapas, bruožas, veidas, atspindys, ašaros, akmuo, likimas, laikas, prieglauda, nusilenkimas, dalelė, meilė. Štai kokie leksikos rezultatai!	daiktavardynas	kokio nors teksto ar autoriaus vartojamų daiktavardžių visuma
Man patinka moterys su gražiais plaukais. Deja, Silvijos plaukai buvo visiška mano svajonių priešingybė. Ne plaukai, o ištisas garbanynas, pasišiaušęs gniūžulas ant galvos.	garbanynas	garbanų tumulas; daug garbanų
Irklentės – sparčiausiai populiarėjanti vandens sporto šaka pasaulyje. Tai nepalyginamai smagiau už baidares ar kanojas. Irklenčių sportas gimė 20 a. viduryje, Havajuose. Dabar kviečiame išbandyti šią pramogą Dzūkijos Nacionaliniame parke.	irklentė	lenta, skirta plaukti irkluojant vienu irklu
Karaliaus Mindaugo prospekto ir Birštono gatvės sankryža nuo šio antradienio vairuotojus pasitiko naujove. Specialistų teigimu, geltonomis linijomis sužymėta sankirta taps pralaidesnė. Artimiausiu metu vadinamaisiais koriais planuojama pažymėti dar dvi problemines sankryžas – įvažiavimą iš Jonavos gatvės į Pilies žiedą bei Šv. Gertrūdės ir Šauklių gatvių sankirtą.	korys	geltonų linijų tinklas, žymintis sustojus sankryžoje neužstatytinas vietas.
Profesiniu atžvilgiu lyg ir pasiektos lubos. Kilti lyg ir nebėra kur. Kai atsigręži ir visa surikiavęs graudieniesi, koks nenusisekęs gyvenimas, paprastai imi ieškoti kaltų.	lubos	viršutinė ko nors riba
Kadaise miesto svečiai žavėdavosi ne tik Kauno modernizmo architektūra, bet ir tuo, kad tai žalias miestas ir to nepamatysi, tarkim, Niujorke. Dabar reikalai juda kita kryptimi, Kaunas niujorkizuojasi, visur prisistatęs lozungų "Kaunas tvarkosi".	niujorkizuotis	darytis panašiam į Niujorką.
Užsienio žiniasklaida duoda mums namų darbų – padarykite juos, ir įvaždis pagerės be strategijos ir be tuščiai jos įgyvendinimui iššvaistytų pinigų. Varge, o varge, kiek mums kainuoja iracionali kultūra ir atsisakymas protingėti...	protingėti	darytis protingesniai.
Kilus rąstgulos manijai, buvo sugalvota keletas naujų šio žaidimo pakraipų. Tai –pelėdžiavimas – fotografuojamasi tupint kaip pelėdai [...].	pelėdžiavimas	interneto pramoga – fotografavimasis (tupint kaip pelėdai) ir nuotraukų skleidimas

1. Korys, lubos.

2. Pelėdžiavimas: pelėdžiauti, priesaga -imas.
3. Protingėti: protingas, priesaga -ingas.
4. Irklentė. Irklas ir lenta.

V UŽDUOTIS

1. Personažas – Martynas Mažvydas. Justino Marcinkevičiaus drama „Mažvydas“.
2. Monologo tekstas tiesiogiai paremtas Mažvydo „Katekizmo“ lietuviškosios eiliuotos prakalbos frazėmis ir įvaizdžiais.
3. Lietuvių valstiečiams Prūsijoje.

VI UŽDUOTIS

Veikalas	Autorius	Amžius
Daugiatomio „Lietuvių kalbos žodyno“ pradininkas ir pirmųjų sąsiuvinų parengėjas.	Kazimieras Būga	XX a.
Pirmojo lietuvių kalbos žodyno „Dictionarium trium linguarum“ autorius.	Konstantinas Sirvydas	XVII a.
Pirmosios Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje Vilniuje išleistos lietuviškos knygos (iš lenkų kalbos išversto J. Ledesmos katekizmo „Katechismus arba mokslas kiekvienam krikščioniui privalus...“) autorius.	Mikalojus Daukša	XVI a.
Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos „Grammatica Litvanica“ autorius.	Danielius Kleinas	XVII a.
Pirmosios norminės lietuvių kalbos gramatikos „Lietuviškos kalbos gramatika“ autorius.	Jonas Jablonskis	XX a.
17 lietuviškų kalendorių „Kalendorius, arba Metų skaitlius ūkiškas“ autorius.	Laurynas Ivinskis	XIX a.

VII UŽDUOTIS

1. a) Nijolė Miliauskaitė („Uždraustas įeiti kambarys“); b) J. Vaičiūnaitė („Mažas epilogas“).
2. Kambario ir veidrodžio įvaizdžiai.
3. Virginija Woolf (Vulf), *Savas kambarys*.
4. Atsakymai gali būti įvairūs. Draudimo (taip pat ir uždrausto kambario) archetipas plačiai išplitęs įvairių tautų liaudies pasakose. Draudimų gausu įvairiuose šventraščiuose, vienas žinomiausių – Biblijos, Pradžios knygos pasakojimas apie Adomui ir Ievai rojaus sode uždraustą ragauti vaisių.

VIII UŽDUOTIS

1 ir 3. *nužemėti* ‘nutepti žemėmis’ ir *nužemėti* ‘pasidaryti žemesniam’. Žemė ir žemas.

5 ir 9. *kartinis* ‘vieną kartą atliekantis, vykstantis’ ir *kartinis* ‘karčiųjų veislės, kartusis’. Kartas ir kartus.

6 ir 10. *lapinis* ‘kuris iš lapų padarytas’ ir *lapinis* ‘kuris iš lapės kailio pasiūtas’. Lapas ir lapė.

IX UŽDUOTIS

1. Kostas Ostrauskas – lietuvių postmodernistinės (absurdo) dramos kūrėjas. Postmodernizmas transformuoja kultūros tradicijas, jas kvestionuoja dekonstruodamas ir manipuliuodamas kultūriniais tekštais. Tokia tendencija dominuoja ir Ostrausko dramose. Dramose fiksuojamas būties absurdiškumas – žmogus pats tampa daiktu pasaulyje. Siurrealistiniai vaizdavimo principai ištrina transcendentinius ženklus, išnyksta riba tarp tikrovės ir fantazijos.
2. Šekspyro „Hamleto“ scena, vaizduojanti Hamleto ir kaimiečių duobkasių dialogą kapinėse (penktosios dalies pirmoji scena).
3. Baroko.

X UŽDUOTIS

1. Latvių kalboje. Taip (suomių kalboje yra daugiau skolinių iš baltų kalbų).
2. Aukštaičių patarmės: vakarų aukštaičiai, pietų aukštaičiai ir rytų aukštaičiai. Pietų aukštaičiai ir rytų aukštaičiai (dalis).
3. Pietų žemaičių patarmėje. Martyno Mažvydo *Katekizmas*.
4. Antanas Baranauskas. Iš Konstantino Sirvydo žodyno.
5. Nuo XVI a. Atsakymai gali būti įvairūs: iš tos tarmės buvo kilę daugelis to meto šviesuolių (Basanavičius, Kudirka, Jablonskis); Mažajoje Lietuvoje anksčiau buvo susiklosčiusi raštų tradicija šios tarmės pagrindu (įtakos turėjo Šleicherio, Kuršaičio gramatika); pagal to meto supratimą tarmė 'tiko' bendrinei kalbai (joje buvo išlaikytos ilgos nekirčiuotos galūnės, skiriamos priegaidės).
6. Atsakymai gali būti įvairūs: latvių kalba, vokiečių kalba, jidiš (žydų) kalba. Karaimų.

XI UŽDUOTIS

KŪRINIO PAVADINIMAS	ŽANRAS	EPOCHA ARBA KRYPTIS
1. Konradas Valenrodas	Poema	Romantizmas
2. Rolando giesmė	Epas (poema)	Viduramžiai
3. Lėlių namai	Pjesė (drama)	Realizmas (psichologinis realizmas)
4. Trakų pilis	Eilėraštis	Romantizmas
5. Užburtas kalnas	Romanas	XX a. (pirmos pusės) lit.
6. Sename dvare	Apysaka	Impresionizmas
7. Punktai sakymų	Postilė (pamokslai)	Barokas
8. Iliada	Epas (poema), epinė poema	Antika
9. Balta drobulė	Romanas	Egzistencializmas (egzodo lit.)
10. Radviliada	Poema	Renesansas

XII UŽDUOTIS

1. *Tokia*. Neapibrėžtiesiems (nežymimiesiems) įvardžiams.
2. *Kokia, kuri*. Neapibrėžtiesiems (nežymimiesiems) įvardžiams.
3. Pagal būdvardžių 4 kirčiuotę.

4. 3 kirčiuote. Ne.
5. Atsakymai gali būti įvairūs: daiktavardis, būdvardis. Pažyminiu.

XIII UŽDUOTIS

1. viršūnių, debesiės, gūbriaūs, Antānui.
2. Esamojo laiko padalyvis. Dalelytė (be).
3. Prijungimo ryšiu – pirmasis su antruoju dėmeniu. Šalutinis papildinio sakinyš.
4. Pražūti – pražus. Ne.
5. Skiemuo -to- yra trumpasis, skiemuo -so yra ilgasis.
6. taip, sutikęs ją kelyje – dalelytė, taip ūmai – prieveiksmis.

XIV UŽDUOTIS

1. Iš Biblijos (Senojo Testamento Koheleto knyga).
2. A. Camus (Kamiu), „Sizifo akmuo.“
3. S. Beckettas, E. Ionesco.

XV UŽDUOTIS

1. *Statyti, laužyti*. Galininku.
2. a) *busti, rūgti*; b) *blizgėti, žiburiuoti*;
3. *Bėgti, važiuoti*. Judėjimo (judėjimą nusakantys) veiksmožodžiai.
4. *Gausti, klykti*. Garso (garsą nusakantys) veiksmožodžiai.

XVI UŽDUOTIS

1. Žemaitė (Julija Beniuševičiūtė-Žymantienė, 1845-1921).
2. Atsakymai gali būti įvairūs, Žemaitės kūryba priklauso XIX amžiuje suklestėjusios realistinės prozos kryptiai. Žemaitės kūrybos tikrovė buvo kaimo žmonių pasaulis. Autorės orientacija į „paprastus“ sodiečius (ir kaip kūrinių veikėjus, ir kaip skaitytojus) laikytina literatūros demokratizacijos, lietuvių prozos pasaulietėjimo išraiška. Kritikoje šis jos kūrybos bruožas dar vadinamas „liaudiškumu“ ir laikomas būdingu šios rašytojos kūrybos požymiu.
3. Vaižgantas čia pasinaudojo terminu, padarytu iš prancūzų rašytojo Emilio Zola pavardės. Zola laikomas natūralizmo krypties kūrėju ir teoretiku.